

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»
Кафедра «Мистецтво співу»**



ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергеєнко О. М.

1 вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГАРМОНІЯ

Рівень вищої освіти

Перший (бакалаврський)

Галузь знань

02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність

025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійна програма

«СПІВ»

Статус дисципліни

Обов'язкова

Київ 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Гармонія» для здобувачів вищої освіти, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 025 «Музичне мистецтво», освітньо-професійна програма «Спів»

Розробники: **Раковська І. Е.** - викладачка музично-теоретичних дисциплін
КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

Максименко Б.О. - викладачка музично-теоретичних дисциплін
КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

Робочу програму розглянуто та перезатверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу».

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри  Кочерга А. І.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: I-й	
Загальна кількість годин – 120	0/0	0/0
	Рік підготовки: II-й	
	32 / 32	12 / 12
	Рік підготовки: III-й	
	0/0	0/0
	Рік підготовки: IV –й	
	0/0	0/0
Кількість модулів – 2 Змістовні модулі – 4	Семестри:	
Тижневих годин групових занять для денної форми навчання: 3, 4 семестри 2 години на тиждень . Тижневих годин самостійної роботи студента для денної форми навчання: 3 семестр – 1,5години на тиждень 4 семестр–2 години на тиждень Для заочної форми навчання: 3 сем – 3години на тиждень 4 сем – 3 годин на тиждень	III, IV,	III, IV
	Групові:	
	Денна Всього – 64 Лекційні – 32 Практичні – 32	Заочне Всього – 24 Лекційні – 12 Практичних – 12
Форма підсумкового контролю: Залік -3 семестр Іспит – 4 семестр	Самостійна робота:	
	Денне – 56	Заочне – 96

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Гармонія» є надання студентам відомостей з історії та теорії гармонії, навчити аналізувати твори з використанням різних гармонічних засобів та форм, навчити використовувати гармонічні прийоми в практичній діяльності (в процесі написання власних композицій, гармонізації мелодій, аранжування чи музикування), сприяти культурному і професійному розвитку студентів.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальних компетентностей (2,3,4,5,7,8,9,11):

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність вчитись і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальних компетентностей (4,6,10,11,13)

- Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
- Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
- Здатність оперувати професійною термінологією.
- Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Завдання дисципліни:

- розвиток естетичного відчуття музичної гармонії;
- опанування правил будови акордів у чотириголосі, їх поєднання з дотриманням плавного голосоведення;
- формування навичок логічної гармонізації мелодій та художньо виразної гармонізації баса;
- сприяння розвитку гармонічного слуху;
- сприяння розширенню музичного світогляду студентів, підвищенню їхньої загальної музичної культури.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Гармонія» є опанування таких навчальних дисциплін (освітніх компонентів ОК) освітньо-професійної програми (ОПП).

ОК 10	Сольфеджіо
ОК 13	Теорія музики
ОК 17	Загальне фортепіано

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Гармонія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах	ПРН 7
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю)	ПРН 9
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській/менеджерській/лекторській/практичній діяльності	ПРН 11
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом	ПРН 12
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання музичного мистецтва	ПРН 15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Гармонія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах	ПРН 7
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій	ПРН 8
Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю)	ПРН 9
Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській/менеджерській/лекторській/практичній діяльності	ПРН 11
Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом	ПРН 12
Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання музичного мистецтва	ПРН 15

5.ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є іспити (заліки) які включають:

- індивідуальне або групове опитування;
- тестові завдання;
- гармонічний аналіз з використанням нот або аудіозапису;
- письмова робота: гармонізація заданої мелодії або басу, написання гармонічної послідовності за заданим параметром;

- гра на фортепіано акордових послідовностей, секвенцій;
- залік;
- екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий модульний (залік/екзамен).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FX, F).

Поточний контроль передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми, опрацьованої як під час лекційних занять так і самостійно, шляхом індивідуального або групового опитування, а також набутих практичних навичок під час виконання завдань з гармонізації мелодії чи басу, гри на фортепіано акордових послідовностей, гармонічного аналізу

Правила оцінювання:

Максимальна кількість балів з дисципліни «Гармонія» за семестр – 100 балів.

Поточний контроль проводиться по опрацюванню кожної нової Теми (кожні 3, 4 уроки) впродовж кожного семестру й оцінюється від 1 до 5 балів. За кожну тему студент може бути оціненим 1-2 рази.

Максимальний бал поточного контролю становить 75 балів.

За особливу творчу активність нараховуються додаткові бали. За пропуск занять без поважної причини або непідготовлені домашні завдання кількість балів знижується:

Нарахування заохочувальних балів (+)

1. Стовідсоткове відвідування занять протягом семестру. + 5 балів
2. Творча активність, направлена на пошук та опрацювання додаткової літератури, різних медійних матеріалів для більш поглибленого опрацювання теми, що вивчається у певному модулі. Участь в спеціалізованій олімпіаді й отримання призових місць.

Штрафні бали (-)

1. Відсутність на заняттях без поважних причин. -5 балів

2. Здача модульних та самостійних робіт пізніше призначеного -5 балів терміну.
3. Не виконання студентом завдань по самопідготовці -5 балів

Бали	Критерії оцінювання для поточного контролю
«5»	Студентвільно володіє термінологією та може дати точні або майже точні відповіді на теоретичні питання. Повно та послідовно викладає теоретичний матеріал. Пише відповідні правилам гармонії письмові роботи без помилок. Систематично готується до занять. Здатен проаналізувати свою роботу, та виправити помилки. Значну увагу приділяє самостійній роботі, проявляє творчу ініціативу при виконанні завдань з дисципліни.
«4»	Студент демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу та не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень та при виконанні письмових завдань. Повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання, загалом правильно виконує завдання, але допускає дві-три неточності. Систематично готується до занять. Здатен самостійно працювати та аналізувати свою роботу.
«3»	Студент демонструє задовільний рівень знань, не завжди точно розкриває зміст матеріалу, не завжди повно і правильно відповідає на питання. Допускає суттєві помилки у вирішенні письмових завдань або ж вирішує завдання фрагментарно. Спостерігаються окремі помилки в розумінні стилю та гармонічної логіки музичних творів. Виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.
«2»	Студент слабо орієнтується в музично-теоретичних визначеннях, виявляє знання музичного матеріалу обсягом до 50%. Неповно розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні та при виконанні письмових завдань, не володіє спеціальною термінологією, не може впоратися з практичним завданням, демонструє незадовільний рівень знань. Не систематично готується до занять. Відсутність системності, старанності в оволодінні фаховими знаннями, уміннями, навичками.

«1»	Студент слабо орієнтується в музично-теоретичних визначеннях, виявляє знання музичного матеріалу обсягом менше 50%. Не точно розкриває зміст матеріалу, не володіє спеціальною термінологією, не може впоратися з практичним та письмовим завданням завданням, допускає грубі помилки, демонструє незадовільний рівень знань. Не систематично готується до занять. Відсутність системності, старанності в оволодінні фаховими знаннями, вміннями, навичками.
«н/а»	Студент не виявляє знання матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні, не може впоратися з практичним завданням та демонструє вкрай незадовільний рівень знань. Недбале ставлення до занять, систематичне невиконання завдань, які передбачені навчальною програмою.

Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань студентів

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період навчання. Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань студентів здійснюється через тестування, гру на фортепіано секвенцій, акордових послідовностей та гармонічний аналіз.

Семестрова оцінка виставляється за умови виконання студентом усіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни та визначається як сума балів, отриманих при здійсненні поточного і підсумкового контролю.

Студент, який набрав кількість балів, що прирівнюється до оцінки «високий рівень» (відмінно) та стабільно виконував всі види навчальної роботи, шукав та опрацьовував додаткові теоретичні та практичні матеріали протягом семестру, може бути звільнений від складання диференційованого заліку.

Підсумковий модульний контроль оцінюється від 1-25 балів. Різні форми роботи, оцінюються власною кількістю балів: тестування — 5 балів, гармонічний аналіз — 5 балів, гармонізація заданого голосу — 7 балів, гра на фортепіано секвенцій, акордових зворотів, послідовностей — 8 балів. Максимально можлива сумарна кількість балів — 25, що розподіляється за національною шкалою оцінювання наступним чином: 20 — 25 балів — «5» (відмінно), 13 — 19 балів — «4» (добре), 7 — 12 балів — «3» (задовільно), 1 — 6 балів — «2» (незадовільно).

Від 1-25 балів	
25 б.	Виконання тестових та практичних завданьмаксимально без помилок, або ж з допущенням дрібних неточностей.
13-19 б.	Повний, послідовний гармонічний аналіз музичних творів чи їх фрагментів, можливі мінімальні неточності.
7-12 б.	Виконання тестових та практичних завданьнезначними помилками. Окремі неточності та помилки під час гармонічного аналізу.
1-6 б.	Велика кількість суттєвих помилок у виконаних тестових та практичних завданнях. Вагомі помилки в розумінні стилю та гармонічної логіки музичних творів.
1-6 б.	Виконання 50% і менше тестового завдання, майже повне невиконання практичної роботи. Грубі помилки в розумінні стилю та гармонічної логіки музичних творів.

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
II рік навчання
Залік у 3 семестрі
(модуль 1)**

Поточне оцінювання та самостійна робота															Підсумковий контроль	Разом			
T1		T2		T3		T4		T5		T6		T7		T8		T9		Залік	
Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 5 балів	Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 5 балів	Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 5 балів	Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 5 балів	Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 5 балів	Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 5 балів	Максимальна кількість 10 балів	Максимальна кількість 25 балів			
10	10	10	10	5	10	5	10	5	10	5	10	5	10	5	10	25	100		
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-25	100		
Поточний контроль проводиться кожні 3,4 уроки й оцінюється від 1 до 5 балів. Максимальний бал поточного контролю 75 балів															Підсумковий контроль проводиться наприкінці 3 семестру й оцінюється від 1 до 25 балів.				

Екзамен у 4 семестрі

(Модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота														Підсумковий контроль	Разом				
T10		T11		T12		T13		T14		T15		T16		T17		T18		Іспит	
Максимальна кількість кість 10 балів		Максимальна кількість кість 5 балів		Максимальна кількість кість 10 балів		Максимальна кількість кість 10 балів		Максимальна кількість кість 10 балів		Максимальна кількість кість 5 балів		Максимальна кількість кість 5 балів		Максимальна кількість кість 10 балів		Максимальна кількість кість 10 балів		Максимальна кількість кість 25 балів	
10		5		10		10		10		5		5		10		10		25	100
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-25	100
<p>Поточний контроль проводиться кожні 3,4 уроки й оцінюється від 1 до 5 балів. Максимальний бал поточного контролю 75 балів</p>														<p>Підсумковий контроль проводиться наприкінці семестру й оцінюється від 1 до 25 балів.</p>		4			

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Оцінка «*відмінно*», 90 — 100 балів, *A* (за системою ECTS) - *високий бал* - виставляється студенту у випадку, коли він дає точні або майже точні відповіді на теоретичні питання; продукує оригінальні висновки; послідовно, повно і логічно викладає теоретичний матеріал; пише відповідні технічним вимогам та художньо цінні письмові роботи.

Оцінка «*добре*», 82 — 89 балів, *B* (за системою ECTS) - *достатній бал* - виставляється студенту у випадку, коли він демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу; повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; загалом правильно виконує завдання, але допускає дві-три неточності; не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень та при виконанні письмових завдань.

Оцінка «добре», 74 — 81 балів, **C** (за системою ECTS) - *достатній бал* - виставляється студенту у випадку, коли він демонструє достатній рівень знань теоретичного матеріалу; досить повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; загалом правильно виконує письмові завдання, але допускає дві-три неточності; допускає дві-три неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень; не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень.

Оцінка «задовільно», 64 — 73 бали, **D** (за системою ECTS) - *середній бал* - виставляється студенту у випадку, коли він демонструє задовільний рівень знань; не завжди точно розкриває зміст матеріалу; не завжди повно і правильно відповідає на питання; вирішує завдання з гармонії фрагментарно; допускає суттєві помилки у вирішенні завдань; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

Оцінка «задовільно», 60 — 63 бали, **E** (за системою ECTS) - *середній бал* - виставляється студенту у випадку, коли він демонструє задовільний рівень знань; не точно розкриває зміст матеріалу; не завжди повно і правильно відповідає на питання; вирішує письмові завдання неповно; допускає суттєві помилки; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

Оцінка «незадовільно», 35 — 59 балів, **FX** (за системою ECTS)- *початковий бал* - виставляється студенту у випадку, коли він виявляє знання музичного матеріалу обсягом до 50%; неповно розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не володіє спеціальною термінологією; не може впоратися з практичним завданням; допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє незадовільний рівень знань.

Оцінка «незадовільно», 0 — 34 бали, **F** (за системою ECTS) - *не зараховано (n/a)* - виставляється студенту у випадку, коли він не виявляє знання музичного матеріалу; не розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не може впоратися з практичним, письмовим завданням; допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє вкрай незадовільний рівень знань.

6. ПРОГРАМА НГВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6. 1. Зміст навчальної дисципліни

Денна, заочна форма навчання

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1. Гармонізація мелодії головними тризвуками та їх оберненнями.

Тема 1. Гармонія як важливий складовий елемент музичної мови. Основні типи фактури. Чотириголосний виклад тризвуку.

Гармонія як один з музично-виражальних формотворчих засобів, яє принцип зв'язку акордів. Зазначення терміну «гармонія». Виразальні можливості гармонії та її взаємозв'язок з іншими засобами музичної мови. Курс гармонії як навчальна дисципліна, її зміст та практичне значення. Мажоро-мінорна ладогармонічна система як основа навчального курсу гармонії. Головні акорди класичної гармонії (тризвук, септакорд, нонакорд), терцевий принцип їх будови. Неакордові звуки.

Фактура як форма викладення музичного матеріалу. Основні найпростіші типи фактур: монодична, поліфонічна, акордова, гомофонно-гармонічна. Чотириголосний виклад тризвуків: подвоєння, мелодичне положення, розташування.

Тема 2. Ладо-функційна система головних тризвуків. Поєднання головних тризвуків.

Три основні функції мажоро-мінорної ладогармонічної системи. Найвиразніше виявлення їх у головних тризвуках. Характеристика функцій. Загальна формула ладо-функціонального розвитку в музичному творі. Гармонічні звороти, їх різновиди. Поняття про голосоведення, його значення та особливості. Плавний рух як основа сполучення тризвуків. Кварто-квінтове та секундове співвідношення тризвуків. Два способи сполучення тризвуків: гармонічний та мелодичний.

Тема 3. Гармонізація мелодії головними тризвуками. Переміщення тризвуків.

Період як форма викладення відносно закінченої думки в класичній музиці, його будова. Цезура. Головні тризвуки та їх обернення як найбільш типові акорди класичної музики. Гармонізація мелодії як розкриття її гармонічної основи. Основні принципи гармонізації без зміни розташування.

Переміщення як важливий засіб підтримки мелодичного та ритмічного руху без зміни акордів. Особливості гармонізації мелодії з використанням переміщення тризвуків.

Тема 4. Гармонізація басу.

Головна мета гармонізації баса - створення логічної виразної мелодії. Вибір акордів, їх мелодичного положення та розташування. Застосування гармонічного та мелодичного поєднань, переміщення тризвуків. Правила побудови мелодії,

створення різних її варіантів.

Тема 5. Стрибки терцієвих тонів у сопрано та тенорі.

Стрибок терцій у сопрано при гармонізації тризвуків кварто-квінтового співвідношення. Обов'язкова зміна розташування. Застосування стрибків терцієвих тонів у тенорі, особливості їх гармонізації. Використання стрибків для розширення засобів голосоведення.

Змістовний модуль 2. Період, каденція, обернення головних тризвуків.

Тема 6. Гармонічна будова періоду. Каденції. Кадансовий квартсекстакорд.

Гармонічна будова періоду. Поняття каденції. Види каденцій. Використання в них акордів - яскравих представників функціональних груп. Серединні та заключні каденції: автентичні, плагальні, повні, половинні автентичні, половинні плагальні. Досконалі та недосконалі каденції. Типове розміщення каденцій в періоді.

Кадансовий квартсекстакорд. Функційна особливість $K_{6/4}$, його роль у періоді. Побудова в чотириголосному викладі, подвоєння, розташування. Сполучення $K_{6/4}$ - D. Вживання кадансового квартсекстакорду після T, S. Переміщення. Метричні умови використання кадансового квартсекстакорду. D7 у заключній каденції. Складний каданс.

S - $K_{6/4}$ - D7 -T як основна стилістична ознака музики віденських класиків. Основні принципи визначення акордів та каденцій в музичних творах.

Тема 7. Секстакорди головних тризвуків.

Функційна характеристика секстакордів. Особливості подвоєння тонів, розташування. Гармонічний спосіб сполучення тризвуків із секстакордами та двох секстакордів кварто-квінтового співвідношення. Мелодичний спосіб сполучення тризвуків із секстакордами та двох секстакордів секундового співвідношення. Особливості гармонізації стрибків основних та квінтових тонів. Змішані стрибки. Роль секстакордів в активізації голосоведення та мелодизації басу.

Тема 8. Прохідні та допоміжні квартсекстакорди.

Квартсекстакорди, особливості їх побудови, подвоєння, розташування. Використання квартсекстакордів у ролі прохідних та допоміжних. Утворення їх на слабків долі. Найбільш поширені прохідні квартсекстакорди I та V ступеня. Застосування їх між тризвуком та секстакордом однієї функції: T - $D_{6/4}$ - T_6 ; S - $T_{6/4}$ - S_6 . Особливості гармонізації. Використання прохідних квартсекстакордів у середині побудови. Допоміжні квартсекстакорди I та IV ступеня. Застосування їх між двома тризвуками однієї функції : T - $S_{6/4}$ - T; D - $T_{6/4}$ — D.

Використання $T_{6/4}$, $D_{6/4}$ в середині побудови, $S_{6/4}$ - у додатковій каденції.

Тема 9. Домінантсептакорд та його обернення. Загальні відомості про

домінантсептакорд з секстою та доміантовий нонакорд.

Септакорди як дисонуючі акордові структури. Функціональна характеристика D_7 . Специфіка його будови (неповний D_7). Підготовка D_7 у гармонічному русі: септіма прохідна, приготована. Сполучення D_7 з попередніми акордами. Розв'язання повного та неповного D_7 у тоніку. Використання D_7 переважно в заключних каденціях.

Обернення D_7 , їх використання в середині побудови. Сполучення обернень з попередніми акордами. Розв'язання їх в Т. Прохідний $D_{4/3}$. Переміщення D_7 з оберненнями. Стрибки при розв'язанні обернень D_7 .

Загальні відомості про D_7 з секстою, D_9 , їх використання при гармонізації мелодії. Визначення D_7 з оберненнями в музичних прикладах.

МОДУЛЬ 2.

Змістовий модуль 3. Повна ладо-функційна система.

Тема 10. Повна ладо-функційна система тризвуків. Побічні тризвуки. Тризвук та сектакорд II ступеня. Тризвук VI ступеня.

Терцієвий ряд головних та побічних тризвуків, його формування на основі спільних звуків. Утворення трьох функційних груп. Характеристика функцій, характер їх взаємодії. Логіка гармонічного руху в середині функційних груп. Вживання побічних тризвуків у західно-європейській класичній музиці. Велике поширення їх в українській, російській та музиці післякласичного періоду.

Тризвук II ступеня в мажорі, сполучення його з Т, S, T_6 , D тощо, використання. Сектакорд II ступеня в мажорі та мінорі. Особливі подвоєння. Норми голосоведення при сполученні з $K_{6/4}$, D, D_7 із оберненнями. Мелодичне сполучення II_6 із Т, T_6 .

Тризвук VI ступеня, його функційна особливість. Подвоєння в залежності від застосування. Найбільш поширені гармонічні звороти: Т - VI - Т; Т - VI - S - II; VI - II. Норми голосоведення.

Тема 11. Тризвук III ступеня. Гармонізація фрігійського тетракорду.

Функційна особливість тризвуку III ступеня. Використання його в мажорі та натуральному мінорі. Найбільш поширені гармонічні звороти: Т - III - Т; VI - III; III - S. Загальні відомості про сектакорди III та VII ступенів. Гармонізація простих народних наспівів.

Фрігійські звороти у натуральному мінорі.

Гармонізація верхнього висхідного та нисхідного тетракордів у мелодії з використанням гармонічних зворотів: Т - S - VII₆ - Т; Т - III - S - D; Т - T₇ - S - D; VI - III - S - D. Норми голосоведення.

Низхідний тетракорд у басу, його гармонізація з використанням таких гармонічних послідовностей: Т - T₂ - S₆ - D; Т - VII - S₆ - D.

Тема 12. Септакорд II ступеня та його обернення.

Функційна характеристика II_7 та його обернень. Специфіка побудови.

Приготування їх на основі загальних формул тонікою та будь-яким акордом субдомінантової групи. Розв'язання II_7 та його обернень у T та D . Використання в процесі розвитку музичного матеріалу зворотів з розв'язанням II_7 із оберненнями у D_7 із оберненнями. Використання $\text{II}_{6/5}$, $\text{II}_{4/3}$ (іноді II_7) в каденціях, розв'язання їх у $\text{K}_{6/4}$.

Прохідний зворот $\text{II}_{6/5} - \text{T}_{6/4} - \text{II}_{4/3}$, допоміжний II_2 .

Особливий вид плагального кадансу в українській музиці: $\text{II}_{6/5} - \text{T}$. Визначення II_7 та його обернень у музичних прикладах.

Тема 13. Септакорд VII ступеня та його обернення.

Два різновиди ввідного септакорду. Функційна характеристика. Специфіка побудови. Місце VII_7 та його обернень у періоді. Приготування їх акордами T , S , D функцій, особливості сполучення. Розв'язання VII_7 та його обернень у T . Внутрішньофункційне розв'язання VII_7 та його обернень. Прохідний зворот $\text{VII}_2 - \text{D} - \text{VII}_{4/3}$; $\text{VII}_{6/5} - \text{S}_{6/4} - \text{VII}_7$.

Драматургічна роль VII_7 та його обернень у музиці класичної епохи. Визначення VII_7 та його обернень у музичних творах.

Змістовий модуль 4. Вихід за межі діатоніки: альтерація, відхилення, модуляція.

Тема 14. Подвійна домінанта.

Загальні відомості про альтерацію акордів у ладі. Функційна характеристика акордів подвійної домінанти, їх види. Характерна ознака акордів DD - підвищення IV ступеня ладу. Приготування DD акордами тонічної та субдомінантової груп. Сполучення DD із $\text{K}_{6/4}$, D , D_7 . Використання DD в каденціях та середині побудови. Особливості визначення акордів DD в музичних творах.

Тема 15. Альтерація акордів домінантової групи.

Підвищення і пониження II ступеню в мажорі, що дає D , D_7 , D_9 з підвищеною і пониженою квінтою, VII і VII_7 з підвищеною і пониженою терцією. Альтеровані акорди VII_7 і D_9 в натуральному і гармонічному мажорному ладах. Виразове значення альтерованих акордів домінантової групи зі збільшеною секстою. Готування альтерованих акордів домінантової групи діатонічною D , $\text{II}_{5/3}$, II_7 , DD . Розв'язання альтерованих звуків в акордах домінантової групи за тяжінням.

Пониження II ступеню в мінорі, що дає D , D_7 , D_9 з пониженою квінтою, VII і VII_7 з пониженою терцією.

Тема 16. Альтерація акордів субдомінантової групи.

Хроматична зміна II ступеню гама — важлива складова альтерації акордів субдомінантової групи: підвищення та пониження в мажорі, пониження в мінорі.

Неаполітанський сектакорд — найбільш розповсюджений акорд групи альтерованої субдомінанти. Використовується в мінорі і гармонічному мажорі,

подвоєння терції. Приготування акордами тоніки та субдомінанти, розв'язання в кадансовий квартсекстакорд чи домінанту. Тризвук та септакорд II пониженого ступеня.

Тема 17. Загальні відомості про відхилення та модуляцію.

Відхилення, модуляція, співставлення. Тональності I ступеню спорідненості. Відхилення як короткочасний перехід до нової тональності. Застосування відхилень у середині побудови, відсутність кадансового закріплення. Здійснення відхилень завдяки введенню побічних D. Особливості голосоведення у відхиленні.

Модуляція як перехід з однієї тональності в іншу з подальшим закріпленням. Процес модулювання: показ первинної тональності та підхід до спільного акорду, введення модулюючого акорду, кадансове закріплення нової тональності. Модуляція та відхилення як засоби розвитку музичної форми.

Тема 18. Деякі особливості гармонії в музиці XVII-XX століть.

Індивідуалізація музичних стилів та манери письма композиторів XIX століття. Характерне явище - поява "іменних" гармоній ("Шубертовська" VI; "шопенівський" D₇, "тристанів акорд", "рахманіновська гармонія" тощо). Роль септакордів I, III, IV, VI ступенів.

Загальна тенденція на поступове розхитування мажоро-мінорної системи. Загострення гармонічних тяжінь, гармонічної напруги, через хроматизацію гармонії, альтерацію нестійких акордів. Зближення завдяки альтерації звучання акордів різних функцій, різних ступенів, різних тональностей.

XX століття як епоха нової поліфоно-гармонічної форми багатоголосся. Монодійно-гармонічна ладова система в сучасній музиці. Особливості структури акордів. Поліфункційність. Полігармонія. Нарощування акордової вертикалі - характерна риса сучасної акордики.

6. 2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин: 106	
	Форма навчання: денна	
		у тому числі

		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна	самостійна
	120	32	32			56

**3- семестр
МОДУЛЬ 1**

Змістовий модуль 1. Гармонізація мелодії та басу головними тризвуками

Тема 1. Гармонія як важливий складовий елемент музичної мови. Основні типи фактури. Чотириголосний виклад тризвуку.	6	2	2			2
Тема 2. Ладо-функційна система головних тризвуків. Сполучення головних тризвуків.	8	2	2			4
Тема 3. Гармонізація мелодії тризвуками головних ступенів. Переміщення тризвуків.	8	2	2			4
Тема 4. Гармонізація басу.	4	1	1			2
Тема 5. Стрибки терцієвих тонів у сопрано та тенорі.	4	1	1			2
Разом за змістовий модуль 1	30	8	8			14

Змістовий модуль 2. Період, каденція. обернення головних тризвуків

Тема 6. Гармонічна будова періоду. Каденції. Кадансовий квартсекстакорд.	8	2	2			4
Тема 7. Секстакорди головних тризвуків.	8	2	2			4
Тема 8. Прохідні та допоміжні квартсекстакорди.	4	1	1			2

Тема 9. Домінантсептакорд та його обернення. Загальні відомості про D_7^6 , D_9 .	8	2	2			4
Разом за змістовий модуль 2	28	7	7			14
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за 1 модуль	60	15	17			28
4-й семестр МОДУЛЬ 2						
Змістовий модуль 3. Повна ладо-функційна система						
Тема 10. Повна ладо-функційна система тризвуків. Побічні тризвуки. Тризвук та секстакорд II ступеня. Тризвук VI ступеня.	8	3	1			4
Тема 11. Тризвук III ступеня. Гармонізація фрігійського тетракорду.	4	1	1			2
Тема 12. Септакорд II ступеня та його обернення.	8	2	2			4
Тема 13. Септакорд VII ступеня та його обернення.	8	2	2			4
Разом за змістовий модуль 3	28	8	6			14
Змістовий модуль 4. Вихід за межі діатоніки: альтерація, відхилення, модуляція						
Тема 14. Подвійна домінанта.	8	2	2			4
Тема 15. Альтерація акордів домінантової групи.	4	1	1			2
Тема 16. Альтерація акордів субдомінантової групи.	4	1	1			2
Тема 17. Загальні відомості про відхилення та модуляцію.	8	3	1			4

Тема 18. Деякі особливості гармонії в музиці XVII-XX століть.	6	2	2			2
Разом за змістовий модуль 4	30	9	7			14
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за Модуль 2	60	17	15			28
Усього	120	32	32			56

**6. 3. Теми практичних занять
(лекційних та практичних для заочної форми навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин		
		денн а	Заочна	
			Практи чні	Лекційні
1	Гармонія як важливий складовий елемент музичної мови. Основні типи фактури. Чотириголосний виклад тризвуку.	2	2	
2	Ладо-функційна система головних тризвуків. Поєднання головних тризвуків.	2		
3	Гармонізація мелодії тризвуками головних ступенів. Переміщення тризвуків.	2		2
4	Гармонізація басу.	1		2
5	Стрибки терцієвих тонів у сопрано та тенорі.	1		
6	Гармонічна будова періоду. Каденції. Кадансовий квартсектакорд.	2	2	
7	Сектакорди головних тризвуків.	2		2
8	Прохідні та допоміжні квартсектакорди.	1		2
9	Домінантсептакорд та його обернення. Загальні відомості про доміантсептакорд з секстою та доміантовий нонакорд.	2	2	

10	Повна ладо-функційна система тризвуків. Побічні тризвуки. Тризвук та секстакорд II ступеню, тризвук VI ступеня.	1	2	
11	Тризвук III ступеня. Гармонізація фрігійського тетракорду.	1		
12	Септакорд II ступеня та його обернення.	2		2
13	Септакорд VII ступеня та його обернення.	2		2
14	Подвійна домінанта.	2	2	
15	Альтерація акордів домінантової групи.	1		
16	Альтерація акордів субдомінантової групи.	1		
17	Загальні відомості про відхилення та модуляцію.	1	2	
18	Деякі особливості гармонії в музиці XVII-XX століть.	2		
	Разом	28		
	Модульні контрольні роботи	4		
	Усього	32	12	12

7. Самостійна робота

№ з / п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Гармонія як важливий складовий елемент музичної мови. Основні типи фактури. Чотириголосний виклад тризвуку.	2	4
2	Ладо-функційна система головних тризвуків. Поєднання головних тризвуків.	4	6
3	Гармонізація мелодії тризвуками головних ступенів. Переміщення тризвуків.	4	6
4	Гармонізація басу.	2	4
5	Стрибки терцієвих тонів у сопрано та тенорі.	2	4

6	Гармонічна будова періоду. Каденції. Кадансовий квартсекстакорд.	4	4
7	Секстакорди головних тризвуків.	4	6
8	Прохідні та допоміжні квартсекстакорди.	2	6
9	Домінантсептакорд та його обернення. Загальні відомості про домінантсептакорд з секстою та домінантовий нонакорд.	4	6
10	Повна ладо-функційна система тризвуків. Побічні тризвуки. Тризвук та секстакорд II ступеню, тризвук VI ступеня.	4	4
11	Тризвук III ступеня. Гармонізація фрігійського тетракорду.	2	6
12	Септакорд II ступеня та його обернення.	4	6
13	Септакорд VII ступеня та його обернення.	4	6
14	Подвійна домінанта.	4	6
15	Альтерація акордів домінантової групи.	2	6
16	Альтерація акордів субдомінантової групи.	2	6
17	Загальні відомості про відхилення та модуляцію.	4	6
18	Деякі особливості гармонії в музиці XVII-XX століть.	2	4
	Разом	56	96

8. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: аудіо-система для відтворення музичних записів.

Обладнання: фортепіано, парти, стільці, шафа для навчальних матеріалів.

Вивчення навчальної дисциплін передбачає використання LMS Moodle - інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти.

9. Методичні рекомендації

9.1. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи.

Самостійна робота є важливим елементом системи підготовки у вищому навчальному закладі будь-якої форми навчання і сприяє кращому засвоєнню та ефективному опануванню навчального матеріалу. Проводиться з метою закріплення, розширення та поглиблення нових знань. Викладач допомагає відпрацювати теоретичний та практичний матеріал, дає конкретні вказівки щодо обсягів, напрямів самостійної роботи.

Самостійна робота студентів з дисципліни «Гармонія» включає:

- Опанування теоретичного матеріалу, опрацювання літературних джерел;
- Розбір гармонічного плану музичного твору чи його фрагменту;
- Виконання письмових робіт з гармонізації мелодії чи баса;
- Підготовку та гру на інструменті заданих акордових послідовностей - цифровок.

Самостійна робота носить систематичний характер є обов'язковою. Формування та розвиток навичок самостійної діяльності студента передбачає:

- Аналіз та синтез
- Самоконтроль та самооцінка
- Активність
- Творчий підхід

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни «Гармонія» визначається її робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота студента проявляється в опрацюванні спеціальної літератури, в умінні вільно орієнтуватися у стилях, жанрах, проводити самоаналіз власної практичної роботи.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основна література

1. Бондаренко Т.О., Котляревський І.А., Пясковський І.Б., Самохвалов В.Я., Чижик І.О. Лекції з теорії гармонії. Навчальний посібник для вищих мистецьких навчальних закладів. НМАУ ім. П.І. Чайковського – Житомир, 2018. - 352 с.
2. Вознюк. П. Т., Поляковська С. П. Гармонія : Навчально-методичний посібник. К.: Музична Україна, 2018. – 144 с.
3. Завісько Н. З., Лемішко М. М. Гармонія. Ч. 2. Хроматика. Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2016. – 216 с.
4. Лемішко М.М. Гармонія. Частина І. (Видання 2-ге, доповнене): навчальний посібник для ВНЗ культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації - Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. - 224 с.

5. Пришляк Н.І. Хрестоматія з гармонічного аналізу (на матеріалі української музики) / Н.І. Пришляк. – Ужгород, 2013. – 84 с.
6. Сисак Л. М. Практичні поради з вивчення гармонії.: Методичні рекомендації. Вінниця: Нова книга, 2012. – 88 с.

10. 3. Допоміжна література

1. Асеев І. Збірник задач з гармонії. Київ, Музична Україна, 1983.
2. Дубінін І. Гармонія : [навч. посібник для педагогічних інститутів] / [Вид. 2-е, випр. і доп.]. – Ч. I. – К. : Музична Україна, 1981. – 136 с.
3. Дубінін І. Гармонія : [навч. посібник для педагогічних інститутів] / [Вид. 2-е, випр. і доп.]. – Ч. II. – К. : Музична Україна, 1982. – 176 с.
4. Козаренко О. Феномен української національної музичної мови. – Львів, 2000.
5. Калашник П., Безмаков Л. Мелодії для гармонізації. Київ, Музична Україна, 1982.
6. Красовська Є.М. Курс гармонії за фортепіано : [метод. поради для педагогів та студентів муз. училищ і консерваторій] – Київ : Музична Україна, 1983. – 120 с.
7. Скорик М. Структурна і виражальна природа акордики в музиці ХХ століття. – К., 1983.
8. Alex Ulanowsky. Harmony 4. Berklee college of music, 1988.
9. Barrie Nettles., Harmony 1, 2, 3. Berklee college of music, 1987.

11. Інформаційні джерела в мережі інтернет

1. www.musicfancy.net/
2. <https://muzabetka.com.ua/>
3. <http://arts-library.com.ua/>
4. www.nbu.gov.ua

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20 22 / 20 23 н. р. **зі змінами.**

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Гармонія» було переглянута і складено список джерел інформації з опорою на україномовні та вітчизняні посібники, підручники і науково-методичні праці. Переглянуто список компетентностей і програмних результатів навчання, відповідно до «Освітньо-професійної програми «Спів» 2022 року.

Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри  А. І. Кочерга
(підпис)

Робоча програма перезатверджена на 20 23/ 20 24 н. р. **зі змінами.**

В результаті перегляду на засіданні кафедри «Мистецтво співу» робочої програми з дисципліни «Гармонія», було відредаговано та перезатверджено робочу програму.

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри  А. І. Кочерга
(підпис)